

(המשך מעמוד 35)

חתן שלי. והעברנו לדירה שלי מה שאפשר. כמעט הכל גנבו, כל לילה פרצו, וכל לילה טילפנו למיטרה ולא עשו שום דבר. גנבו שמיכות, כל-אוכל, שטיחים, כיסאות. שולחנות. הכל גנבו.

בקומה השנייה, חרס וחורבן. על ריצפת מה שהיה פעם חדר 11 מיוזחה פתוחה. במיטתה מיבשות-שיניים, סבון ומסרק. ליד הדלת שני זוגות נעליים: אחד שלו, אחד שלה. כאן שהה זוג התיירים השווייציים שנהרגו בלילה האסון.

בחדר מספר 11 זרוע מעלי-טוויד משך בז. ליד המיטה, מאסרה רעלית שיירי סיגריות, בקבוקי-מספרי ריק למחצה. פה שהו תיירות צרפתיות עם בתן. שתיהן נהרגו בלילה האסון. גם בשאר החדרים והיטות שבוורים, כיסויי-מיטה מתגוללים על הריצפה, שיברירי-היטות, מיטות הפוכות ורי מיזרנים ורזקים. דומה שהדבר היחיד שגותר שלם בקומה זו הוא השלט הקבוע על דלת מספר 17, המספר כי בחדר זה הסתתר מנהיג האופוזיציה מנחם בגין, בתקופת המנדט.

אל הקומה השלישית סכנה לעלות. שרידי מדרגות מובילים אל מה שהיה פעם חדר מס' 18. בחדר זה תגורר המחבלים את מיטתם האהבה. החדר נסחף כליל. מה שנותר בחדרים אחרים בקומה זו הוא בתי-שימוש ואמבטיות כחולים, פרוצים לכל רוח, והשטח שכיסה את המיסדרון. חדרים שבחלקת האחורי של הקומה חסומים בקורות-עץ, וסכנה לחלף בתוכם.

תקופת-הזוהר

של המלון

מרים בן-צבי מבקשת לצאת את בניין המלון, השחייה במקום קשה לה. היא מצביעה על כל חדר וחדר, ור מספרת מי מהאורחים שהיו במקום בלילה האסון התגורר בו. היא אינה מדברת על האורחים הישראליים. את אלה, כך היא טוענת, לא אהבה מעולם. היא תמיד העדיפה את התיירים ושמה איתם על קשרים סציוניים. על כוכבה לוי היא מספרת לדבר. איננה יודעת, לדבריה, באיזה חדר התאכסנה ומיכן ניהלה את המשאיות-מתן בין המחבלים לבין כוחות צה"ל.

במשך 36 השנים האחרונות שימש מלון סבוי בית למרים בן-צבי. יחד עם בעלה המנוח ויונתן, בן למישפחת בנקאים מצ'כיה, שעלה ארצה כציוני עלי-מנת לבנות את הארץ, ניהלה את המלון ולדבריה, תפכה אותו למה שהיה.

היא נזכרת: „בשנת 1940 שכרנו את המלון מבעליה, אברהם הורונוצ'יק, בסכום של 40 לירות לשנה. המלון, שנקרא אז שפתי-חיים, היה מאד מיושן. לא היה בו חשמל, והאירור אותו במנורות-נפט. לכל 12 חדרים היו אמבטיות אחת ובתי-שימוש אחד. אמרתי לבעלי: אולי לא כדאי, הרי מלון מיושן, אך הוא היה בטוח שיצליח לשקם את המלון שלא היו בו בכלל אור-חיים. התחלנו לבנות אותו, החיילים תבריי-טים התחילו להגיע, לאט-לאט הוספו לי מרבית החדרים אמבטיות ובתי-שימוש, ולנויתרים מיקלחות. 36 שנים השקענו כסף במלון, שיפורים ושיפוצים. כל הכסף ש-נכנס חלק לשיפורים, חוספנו מדרגות, חדר-אוכל, חשמל.

אחרי מלחמת-העולם השנייה התחילה תקופת-הזוהר של המלון. באו תיירים מ-אירופה, המלון שמר על כשרות והיו ארבה אורחים רחבים. בעלי שינה את שמו לי-טובי, שהיה בינלאומי, וסידרו שני שיש-נים עם רהיטים עתיקים. כל יום שיש-אירגנו עונג-שבת, שהתפרסם בתל-אביב. במיטבה אצלנו הכינו אוכל כשר לי-מסטים. האורחים היו מרוצים. אף פעם לא נתתי מודעה בעיתון, והמיד היה מלא. בחדר-האוכל היו עושים חתונות ובני-מצווה. גם את המסיבה שלאחר טכס הנחת אבן-הפינה לאוניברסיטת בן-גוריון עשו אצלנו. בתקופת הבריטים הסתתר אצלנו מנחם בגין. בעלי היה במיפלגה הרדיוניגיסטית והיה מוכן לסכן את חייו שלו בשביל הציונות.

לא היה לנו, לא שבת ולא חג. הבת שלי חדוזה, שהיא חיים בת 28, התלוננה שלא נתנו לה מספיק. תמיד היינו עסוי-קים במלון. בעלי אהב את המלון ואמר לי: „אם רוצים לנהל מלון, צריך להיות אותו. הילדה לא חיתה מאושרת, היא לא קיבלה חום כמו כל הילדים הגורמליים. לבסוף החלטנו שלפחות לא נגור במלון. עברנו לדירה בת שלושת חדרים מתעבר-חשני של הרחוב.

לפני שלוש שנים נפטר בעלי. בגיל 68, מהתקף-לב. נשארתי לבד. אמרתי לעובדים: „המלון ידוע מאד, ואני רוצה לנהל אותו כמו בזמן של בעלי. אני מבקשת מכם לעזור לי. אני מעוניינת רק בתיירים ובאורחים ישראליים שמתאימים למלון. מה יכולתי לעשות? לא הייתי במלון 24 שעות ביממה, הייתי זקוקה לשוער יום ולילה.

קשה לפקח

על האורחים

כשעזבתי את המלון בערב, ביקשתי תמיד שישקדו על איכות חיי אורחים. לא הכרתי אף פעם בחיים שלי את כוכבה לוי, ואני לא יודעת איך היא נכנסה למלון. כשבאו גברות לבד, אף פעם לא השכרתי להן חדר. כשבא זוג, תמיד לקחתי תעודת-זהות. אבל לא יכולתי, כמוכן, להיות במלון כל הלילה, ולא יכולתי להשגיח איזה אורחים נכנסים אצלי. נתתי פקודות לכל העובדים לזרוע כל אורח שלא מתאים.

ככה ניאלתי את המלון שלוש שנים. אמרו לי: „זו לא ילד, בית-מלון זה בשביל להשכיר חדרים, אי-אפשר לעשות סלף ציח באורחים. אמרו לי: „תמלון יהיה ריק, לא יחיה לך רווח. ואני אמרתי: „אין דבר, יהיה לי רווח מהצד השני. אני לא רוצה אנשים לא חגונים במלון שלי. אם, למשל, ראיתי שמלצר עושה אכזר לאורחים אחד עם השני, פיטרתי אותו. לא רציתי כאלה דברים. רוצים — שיכירו לבד. אם הייתי רואה שהפקיד ששכר חדר לאשה שבאה בלילה, הייתי צועקת עד לב השמיים. הוא תמיד היה אומר לי: „מה איכפת לך? היא משלמת.“

כמה פעמים היו לי סקנדלים מאורחים ישראליים, כמה פעמים רצו להרביץ לי כשלא נתתי חדר לאשה שעובדת בבאר, כמה צרות היו לי מאלו. ואני כל הזמן אמרתי: „זה לא מתאים לטובי, זה לא מתאים לשם שלנו. את התיירים אהבתי. את כל התיירים שנהרגו בסבוי אהבתי. הייתי משחקת עם הילד החולני, ונתנת לו סוכריות, והזוג השווייצאי היו כל-יך נחמדים, הם באו אצלי לירח-דבש. עכשיו אין לי שום דבר. לא מלון, לא פרנסה, אפילו הדירה שלי הרוסה. כש-באתי הביתה בלילה האסון, מצאתי שם חיילים. נכנסו פושטקים, גנבו לי כסף, תכשיטים. הבית היה מלא כדורים, חפצים רבים נעלמו לי. אמרתי לכולם לצאת תיכף ומיד. זה שהחיילים נכנסו לדירה, הבנתי, הם ירו מתוכה לכיוון תמלון. אבל איך נכנסו לשם כל הפושטקים האלה? אחר כך, כשהערכתי את תגום שנגרם לי בדירה, לא קיבלתי אף פרוטה באף מקום. לא קיר בלתי מהעירייה שום דבר. סידרו לי את החלונות, וזהו. היה פה סכנת, היו פה רהיטים, הכל נספג.

אמרתי למסדר-כוש שיבוא לראות. אחד שלח את השני, השני שלח את השלישי, ושוב דבר לא קיבלתי. מנחם בגין ניסח לעזור לי. אבל ראשה-העירייה צ'י' אמר לי שאין תקציב לעזור לי. איך אפשר לגור בדירה כזו? אף אחד לא קדם כל בוקר ולראות את המלון ההרוס?

הדירה

בעיקבות המלון

אכן, דירתה של מרים בן-צבי נראית כמחנה-מערב. התיירים נקובי-כדורים, אחת הקולות בחדר האורחים ש-ניזוק עדיין לא תוקנה. החדרים מלאים שרידים של מה שנותר מכלי-האוכל וכלי-המיטה של המלון, שאותם הססיקה מרים בן-צבי לתעביר אל דירתה לפני שייגנבו גם הם. אך בעייתה העיקרית של מרים איננה הדירה. את הדירה מכרה בינתיים, והיא עוברת לתת-גורר בדירה חדשה ב-חברת אמת האל-תחלב. בעייתה של מרים היא גורלו של מלון סבוי, וגורלה-שלח. בעל בית-המלון, ברוך הורונוצ'יק, הוציא נגדה צו-שינוי מאחר שלא שילמה את שכר-הדירה מאז מלל-האסון. היא הגישה כתב-הגנה לבית המשפט השלום בתל-אביב, באמצעות עורך-הדין דוד רוטלוי, ובו טענה כי כתוצאה מהתקפת המחבלים נגרמו נזק-קים כבדים למלון ולציוד שבו, נגדע מקור לחמה ופרנסתה ומצבה הכלכלי בכי-רע. אומרת מרים בן-צבי: „על מה שלם שכר-דירה, על חורבות שאני לא משתמשת

לגילוח זיכיים קשים קח את הקצף המיוחד של williams BARBE DIFFICILE

הסוכן בישראל: בלמון בע"מ. המפיצים: חב' נורית בע"מ.